# שער מאמרי רז"ל — פרקי אבות



פ"א וז"ל אנטיגנוס איש סוכו קבל משמעון הצדיק הוא היה אומר אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס אלא הוו כעבדים המשמשים את הרב שלא ע"מ לקבל פרס ויהי מורא שמים עליכם. והענין הוא כי העבד המשמש את רבו ישמשהו לשתי סבות הא' לתועלת הרב הצריך אל עבודת העבד והשנית לתועלת העבד המקבל פרס בשביל עבודה זו ולכן אמר אל תעבדו את הקב"ה לב' הסבות הנז' האחת נרמזת באומרו המשמשים את הרב כי זה תועלת הרב והב' נרמזת באומרו ע"מ לקבל פרס כי זה תועלת העבד אמנם תעבדוהו לתכלית האחד בלבד והוא לתועלת הרב כי כוונתם לעובדו אבל לא לתכלית הב' התועלת הנמשך להם לקבל פרס (ע"ד) וכנגד האחד אמר אלא הוו כעבדים המשמשים את הרב שלא ע"מ לקבל פרס כלו' לתועלת הרב אבל לא ע"מ לקבל פרס שהיא הבחינה הב' שהיא לתועלתכם ואולי תטעו ותאמרו כי מאחר שהוא מקבל תועלת ממנו בעבודתינו ואין אנחנו מקבלים תועלת מידו א"כ הוא צריך לנו ואין אנו צריכים לו ונהנים ממנו וע"י כן תזלזלו בכבודו ח"ו לזה הזהיר ואמר ויהי מורא שמים עליכם:

פרק ב' אף הוא ראה גולגולת אחת שצפה על פני המים א"ל על דאטפת אטפוך וסוף מטיפייך יטופון. הנה אומרו אף הוא במה שהודעתיך כי הלל הזקן הוא נצוץ אחד מנשמת מרע"ה ולכן היה עניו כמותו וגם חי ק"ך שנה כמותו ואמנם זאת הגלגלת היא של פרעה הרשע וכמו שראה אותה מרע"ה כן חזר הלל לראותה וידע כי היא היא ואמר לה על דאטפת אטפוך ר"ל על דאטפת את בני ישראל במים כמש"ה כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו אטפוך וחזר הלל לדבר עם בני ישראל ולא עם הגולגולת ואמר להם כך לא די פרעה שהטיפוהו על אשר הטיפוך אמנם כמו כן כל שאר אומות העולם אשר יטיפוך ויזיקו אותך גם הם יענשו כמו פרעה וזמ"ש וסוף מטיפייך יטופון:

פ"ג עקביא בן מהללאל אומר הסתכל בג' דברים כו' והענין אומר כי כתר הז"א נק' אי"ן וכתר הנוק' נק' א"ן חסר יו"ד ושכחתי תשלום זה הענין:

שם וז"ל ר' עקיבא אומר שחוק וקלות ראש כו' סייג לחכמה שתיקה כו' נודע כי נה"י דאבא טמירין תוך נה"י דאי' וכולם בסוד מוחין תוך ז"א ונמצא כי יסוד של חכמה הנקרא אבא תוך היסוד דאימא והיסוד של אימא הוא סייג של יסוד דאב' ונק' שתיקה לפי שנודע שהיסוד דאימא נק' שדי ובמלואו הוא בגי' שתי' והענין הוא כי עד המקום שהוא כלה היסוד דאי' שהוא בחזה דז"א עד שם נעשה סייג אל היסוד דאבא ומשם ואילך מתגלה לגמרי היסוד דאבא ואמנם טעם הקראו שתיקה הוא מפני שבהיות יסוד דאבא תוך היסוד דאי' יש שם קולות רבים מפני רבוי האורות שיש שם במקום צר מאד ומשמיעם קולו בהיותם מתקרבים אלו עם אלו בדוחק אבל בצאתם לחוץ שהוא מן החזה ולמטה מתגלים ומתרחבים ונחים מקולם ושותקים ונמצא כי השתיקה הודאת גלוי החכמה והשגחה בגלוי ובזה תבין מ"ש בזוהר בהקדמת בראשית א"ר אלעזר מלה בסלע משתוקא בשנים פי' כי נודע שהאורות בהיותם מגולים ומאירים כפליים ולכן המלה בסלע שהוא בהיותם נסתרים האורות משמיעים קול משתוקא בשתים שהוא אחר שנתגלו כי אז הם שותקים ודוממים כנז':

פרק ד' בן זומא אומר איזהו חכם הלומד מכל אדם כו' פה נרמז יחוד השי"ת בד' אותיות הוי"ה איזהו חכם הלמד מכל אדם כנגד אות י' שבחכמה. איזהו גבור כנגד אות ה' שבבינה שנקראת גבודה בסוד אני בינה לי גבורה. איזהו עשיר כנגד אות ו' שבת"ת הנק' עשיר כנז' בר"מ פרשת כי תשא בפסוק העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט. איזהו מכובד כנגד אות ה' תתאה הנק' כבוד כנודע והאדם הקורא משנה זו יכוין ביחוד הזה:

(ד"ש ע"ד) (דף ט' ע"א) שם וז"ל ר' לויטס איש יבנה אומר מאד מאד הוי שפל רוח שתקות אנוש רמה. כבר ידעת כי ז"א נק' ישראל וכן יעקב יש בכל אחד מהם הוי"ה אחת דמ"ה וכאשר ז"א משפיל ראשו למטה ומסתכל ביעקב ומאיר בו וזמ"ש מאד מאד ב' פעמים מ"ה שבז"א וביעקב צריך שתהיה שפל רוח כדי שתגרום שמ"ה דז"א תאיר במ"ה דיעקב

אבל הבעל גאוה גורם הפך מזה ואומרו שתקות אנוש רמה רמז אל רחל שבאחורי ז"א והנה הנקבה היא אחוריים פשוטים של אלהים שהם בגי' ר' ועומדת באחורי ז"א הנק' מ"ה וזו מלת רמה ויותר טוב הוא להיות רמה בפת"ח תחת הרי"ש ולפעמים נעשית מרה אמר מורי זלה"ה שכחתי הדרוש בפרטיו וכתבתי הכלל:

פרק ה' בן ב"ג ב"ג אומר הפוך בה והפוך בה דכלא בה כו' ב"ג ב"ג הם ה' חסדים כמנין ב"ג המתפשטי' בז"א ונודע כי ב' החסדים העליונים מכוסים וג' התחתונים מגולים ולכן נתחלקו בשתי אותיות ב"ג והנה אלו יורדים עד היסוד כנודע ואח"ך חוזרים ועולים למעלה להגדיל לז"א לזה אמר הפוך בה כנגד הירידה הא' ואמר שתכוין להורידם ולהפכם עד שירדו ביסוד ואח"ך והפוך בה ב' לחזור לעלותם למעלה להגדיל לז"א ונתן טעם באומרו דכלא בה פי' כי כל הגדלת ז"א תלויה בהפוך זה גם אפשר לפרשו על ה' גבורות הנקבה ע"ד הנז' ממש אלא שצריך לפרש מלת ב"ג להפך כי אות ב' הם ב' הגבו' התחתונות המגולות ואות ג' הם ג' עליונות המכוסות כנודע. עוד מצאתי כתוב במקום אחר וז"ל בן ב"ג ב"ג אומר כו'. דע כי המשנה הזאת מדברת בענין החזרת ה' חסדים כמנין ב"ג כאשר נופלים ביסוד ז"א וחוזרים לעלות ממטה למעלה והשאר תבין מעצמך:

שם משנה בן ה"א ה"א אומר לפום צערא אגרא כו' הנה ידעת כי בכל ד' בחי' מילוי ההויו"ת לא יש בהם ההי"ן כפולות אלא בהוי"ה דב"ן אחרונה וזהו ב"ן ה"א ה"א שהוא ענין ההוי"ה דמלוי ההי"ן שיש בה ב' ההי"ן כפולות:

פרק ו' רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה כו' ביאורו הוא זה כי לשמה ר"ל לשם ה' ר"ל שימשיך התורה לאות ה' וה' זו היא בלאה והתורה היא יסוד דאבא שבתוך ז"א והנה מן החזה ולמטה יש ב' פרצופי' אחד של יעקב בפנים דז"א והוא לוקח האורות יסוד דאבא והב' היא רחל באחוריים דז"א ולוקחת אורות יסוד דאימא אבל מן החזה ולמעלה אין שם אלא בחינת לאה באחורי ז"א וסבת היות המקום מכוסה בשני כסויים שהוא אורות דאבא המכוסים תוך יסוד דאבא ותוך יסוד דאימא כנודע כי לכן לא יבא בחי' יעקב מן החזה ולמעלה אמנם כל האורות של או"א יוצאות אל לאה וזו היא כוונת עסק התורה לשמה שיכוין להמשיך אורות יסוד דאבא הנק' תורה אל לאה עליונה הנק' אות ה' ועי"כ מתמתקים הדינים הקשים אשר בה כנודע כי לאה נק' דינא קשיא לכן שכרו גדול כנז' במשנה הנזכרת ונמצא כי כל הכוונות צריכות להיות ע"י אות ה' כמו שנבאר וזהו לשמה לשם ה'. והענין הוא כי הנה פרצוף לאה הוא מכוון ממש כנגד היסוד דאבא במקום שהוא מכוסה שהוא עד החזה ואנו צריכים להמשי' אורות היסוד הנז' בכל פרצוף לאה והנה הוא נחלק לג' בחי' והם ג' ראשונות שבה וג' אמצעיות וג' אחרונות ואין הארות שוות:

(עמוד ב') ד"ה ג' ראשונות שבה יכוין להמשיך בהם בחי' אות ה' וג' מלויים שלה והוא ה"י דיודי"ן בחכמה שבה וה"א דאלפין בבינה שבה וה"ה דההי"ן בדעת וג' אמצעיות שבה ימשיך אות ה' בג' ציורים שבה שהם ד"י ד"ו וו"ו כנז' בענין ג' מצות דליל פסח ד"י בחסד וו"ו בגבורה ד"ו בת"ת וג' אחרונות שבה ימשיך אות ה' בג' מיני הכאות שבה והם ה"י פעמים ה"י דיודין בנצח, ה"א פעמים ה"א דאלפין בהוד, ה"ה פעמים ה"ה דההי"ן ביסוד, וכל אלו ההארות תמשיכם בה מן היסוד דאבא הנק' תורה כנז' והנה ענין ג' הכאות אלו תכוין בהם, כי ה"י פעמים ה"י הם בגי' רכ"ה וה"א פעמים ה"א בגי' לא"ה וה"ה פעמים ה"ה הם אדנ"י בגי' ס"ה ועם ל"ד אותיות שיש במלוי המלוי שבו הם ק' עם הכולל ודע כי בכל בחי' מאלו הג' צריך לחבר אות ה' בעצמה עמה כיצד בג"ע שבה תכוין כי ג' פעמים ה"י ה"א ה"ה הם בגי' ל"א ועם אות ה' בעצמה הרי לא"ה ובג' אמצעיות שהם ג' ציורים העולים מ"ב ועם אות ה' (ד"ש דף ז' ע"א) היא בגי' שם יהו"ה אהיה ותחזור ותחבר ב' הבחי' יחד ל"ז ומ"ו יהיו בגי' פ"ג שהם ענין ב' המילויים שבשתי הויו"ת ע"ב ס"ג שהם מ"ו ול"ז כנודע וג' אחרונו' שהם ג' ההכאות ועולים שס"א ותחבר ג' הבחי' יחד שהם ל"ז ומ"ו ושס"א הרי הכל מד"ת והיא סוד לאה הנק' מד"ת כנוד' והנה הארות אלו העולי' בגימ' מד"ת נמשכי' לה מיסו' דאבא הנק' תור' ואם תסיר מדת מן תור' ישאר קס"ו והוא האחוריים של ס"ג שביסו' אי' כנו' כי האחוריי' לבדם הם הנכנסי' בז"א ונמצ' כי כשיוצאי' אורות יסוד דאבא כמנין תור' הנתוני' תוך היסוד דאי' דאחוריים שהוא הוי"ה דקס"ו הנז' אז לוקח היסוד דאי' קס"ו אורות מן התו' ושא' האורות שהם כמנין מד"ת הם לבדם יוצאי' אל לאה: